

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ ректора університету
03 травня 2018 року №3
(зі змінами
наказ від 27 вересня 2023 року №215)

Концепція розвитку електронного освітнього середовища
«Віртуальний університет» (2020-2022 рр.; 2023-2025 рр.)

1. Загальні положення та визначення

Концепція розвитку електронного освітнього середовища «Віртуальний університет» (2020-2022 рр.; 2023-2025 рр.) у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя (далі – Університет) є документом, який визначає мету, завдання, принципи, організаційні основи й етапи створення та розвитку електронного освітнього середовища в Університеті.

1.1. Нормативно-правову базу організації електронного освітнього середовища в Університеті складають:

- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про вищу освіту»;
- Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»);
- Постанова КМУ № 211 від 11 березня 2020 року «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19»;
- Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою Міністерства освіти і науки України від 20.12.2000 р.);
- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» (№ 386-р від 15.04.2013 р.);
- Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України 25.04.2013 № 466;
- Наказ МОН України від 30.10.2013 р. №1518 «Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною

формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямами і спеціальностями»;

- інші нормативні акти державних органів влади й органів місцевого самоврядування, Статут Університету, Положення про організацію освітнього процесу в Університеті, накази та розпорядження ректора Університету, що регулюють освітній процес і науково-дослідну діяльність.

1.2. *Електронне освітнє середовище «Віртуальний університет»* (далі – ЕОСВУ) – це комплекс організаційних, системотехнічних, електронних інформаційно-освітніх і навчально-методичних ресурсів, що забезпечує оперативний доступ до навчальних ресурсів і здійснює освітні чи наукові комунікації між адміністрацією Університету, науково-педагогічними працівниками, студентами та слухачами.

1.3. У цій Концепції терміни та поняття вживаються в таких значеннях:

- *електронне навчання (e-навчання)* – організація процесу навчання з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та електронних пристроїв задля створення доступного електронного освітнього контенту, активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів і підвищення її результативності;

- *інформаційно-комунікаційні технології* – сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих для збирання, оброблення, зберігання, розповсюдження, відображення й застосування інформації;

- *електронний освітній ресурс* – навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали й засоби, розроблені в електронній формі та збережені на носіях будь-якого типу або розміщені в комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і є складовою навчально-методичного забезпечення освітнього процесу;

- *суб'єкти електронного навчання* – здобувачі вищої освіти (студенти); науково-педагогічні та педагогічні працівники, які забезпечують функціонування електронного освітнього середовища Університету.

2. Мета, функції, завдання, принципи створення ЕОСВУ

2.1. *Метою* створення ЕОСВУ є модернізація освітнього процесу, підвищення якості освітніх послуг Університету та результативності навчальної діяльності студентів, забезпечення рівного доступу учасників навчально-виховного процесу, незалежно від місця їх проживання та форми навчання, до якісних навчальних та методичних матеріалів, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій

2.2. ЕОСВУ забезпечує реалізацію наступних *функцій*:

- **інформаційно-навчальної** – надання відкритого доступу до інформації, створення сприятливих умов для інформаційного обміну;

- **комунікаційної** – сприяння оптимізації комунікацій інформаційної системи; підтримка різнорівневих віртуальних зв'язків усіх учасників освітньої діяльності Університету, сприяння налагодженню їх контактів із «зовнішнім» інформаційним простором;

- **координаційної** – віртуальна взаємодія та соціальне партнерство всіх учасників освітнього процесу;

- **управлінсько-регуляторної** – забезпечення відкритості й публічності в управлінській діяльності; підтримка на належному рівні процесів організації, планування та контролю за процесом освітньої діяльності; стимулювання мотивації учасників освітнього процесу до підвищення його якості;

- **розвивальної** – розвиток суб'єктів освітньої діяльності в процесі активного використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій, інноваційних форм і методів навчання;

- **контрольно-аналітичної** – діагностика, статистика, аналітика кількісних і якісних показників освітньої діяльності закладу за допомогою інформаційних систем та технологій тощо

- **культуро-формуванняльної** – сприяння розвитку інформаційної культури.

2.3. *Завдання* створення ЕОСВУ:

- підвищення якості, доступності та варіативності надання Університетом освітніх послуг;

- об'єднання інформаційних, технологічних, довідкових, освітніх ресурсів і сервісів, що залучені в навчальному процесі, у єдиний інформаційний простір;
- інтеграція та впорядкування всіх освітніх ресурсів кафедр Університету;
- забезпечення структурованого, уніфікованого та безпечного доступу до всіх Інформаційно-освітніх ресурсів кафедр Університету;
- застосування інформаційно-комунікаційних технологій для здійснення електронного супроводу навчання студентів;
- осучаснення методів і засобів електронного навчання, урізноманітнення форм і способів подачі навчальної інформації;
- модернізація університетського менеджменту; запровадження сучасних інформаційних технологій документообігу, контролю за виконанням управлінських рішень, скорочення кількості документів внутрішнього обігу;
- підтримка широкого впровадження принципів академічної мобільності викладачів та студентів;
- сприяння розвитку системи додаткової освіти, перепідготовки, підвищення кваліфікації;
- розширення співробітництва в міжнародному освітянському просторі та кооперації з провідними закладами вищої освіти;
- підвищення конкурентоспроможності Університету в українському та міжнародному науково-освітянському просторі.

2.4. *Принципи* створення ЕОСВУ:

- принцип гуманізації навчання – повага до прав і свобод людини, формування толерантності та взаєморозуміння в межах освітнього середовища, відсутність дискримінації, визнання однакової цінності кожного студента;
- принцип індивідуалізації освітнього процесу відповідно до потреб, особливостей і можливостей кожного студента з урахуванням динаміки розвитку його особистості;
- принцип мультикомпонентності – формування ЕОСВУ як багатокомпонентного середовища, що включає навчально-методичні матеріали, наукомістке програмне забезпечення, тренінгові системи, системи контролю

знань, технічні засоби, бази даних й інформаційно-довідкові системи, сховища інформації та ін., що взаємопов'язані між собою;

- принцип інтегральності – включення в інформаційний компонент ЕОСВУ всієї необхідної сукупності базових знань у галузях науки і техніки з виходом на світові ресурси, які визначаються профілями підготовки фахівців, врахування міждисциплінарних зв'язків;

- принцип розподіленості – оптимальний розподіл інформаційного компонента ЕОСВУ по сховищах інформації (серверах) з урахуванням обмежень сучасних технічних засобів та економічної ефективності;

- принцип адаптивності – розбудова та функціонування ЕОСВУ має не відштовхуватися теперішньою системою освіти, не порушувати її структури й принципи побудови, а давати можливість модифікувати інформаційне ядро;

- принцип оперативного зворотного зв'язку між суб'єктами електронного навчання;

- принцип педагогічної доцільності застосування інформаційно-комунікаційних технологій;

- принцип інформаційної доступності – формування віртуальної бібліотеки електронних навчальних курсів, банків даних і баз знань із дотриманням норм авторського права, доступних для учасників електронного освітнього середовища Університету;

- принцип гарантування безпеки інформації, наявної в ЕОСВУ.

3. Структура ЕОСВУ

Структура ЕОСВУ об'єднує п'ять *підсистем*:

- накопичення та забезпечення доступу до електронних баз даних (навчально-методичних матеріалів);

- управління навчальним процесом;

- розроблення, наповнення та використання навчально-методичного забезпечення дисциплін;

- забезпечення науково-інноваційного розвитку;

- налагодження та підтримки зовнішньої віртуальної комунікації.

3.1. Підсистема накопичення та забезпечення доступу до електронних баз даних (навчально-методичних матеріалів) включає всі каталоги електронних ресурсів, бази даних навчального призначення та забезпечує можливість гнучкого пошуку інформації. До цієї підсистеми належать:

- інституційний репозиторій;
- електронний каталог бібліотеки, що доступний із зовнішньої Інтернет-мережі;
- електронна бібліотека, що доступна з локальної мережі Університету;
- сторінки кафедр на сайті Університету, на яких розміщено методичну документацію;
- персональні сторінки викладачів Університету на платформі Google Scholar (Coogle Академія).

3.2 Підсистема управління навчальним процесом є багаторівневою автоматизованою системою управління «Ректорат – навчально-методичний відділ – деканат/директорат – кафедра – викладач» та об'єднає функції віртуального деканату/директорату, інформаційні вебсервіси підтримки роботи викладача, забезпечує сумісність з ЄДБО, електронний документообіг тощо.

3.3. Підсистема забезпечення розробки, наповнення та використання навчально-методичного забезпечення дисциплін надає учасникам освітнього процесу можливість розроблення, наповнення та використання електронних матеріалів навчально-інформаційного порталу Університету «Уніком». Навчально-інформаційний портал Університету функціонує на базі платформи Moodle, забезпечує програмно-технологічні засоби для розроблення й використання повних навчальних електронних курсів дисциплін, а саме їх пасивної складової (повнотекстових матеріалів лекцій, презентацій лекційних занять) й активної складових (практичних, лабораторних, самостійних, додаткових занять) та системи контролю засвоєння знань (тематичного, модульного й підсумкового).

3.4. Підсистема забезпечення науково-інноваційного розвитку покликана створити умови стимулювання наукових досліджень та посилення наукових зв'язків і контактів. Формами функціонування цієї підсистеми є проведення віртуальних наукових конференцій, створення наукових електронних журналів, віртуальних лабораторій та класів, налагодження віртуальних контактів із науковими партнерами з України та країн закордоння тощо.

3.5. Підсистема налагодження та підтримки зовнішньої віртуальної комунікації має на меті забезпечити на належному рівні представництво Університету у віртуальному просторі, допомагати налагодженню та підтримці електронних зв'язків із потенційними партнерами та абітурієнтами, сприяти рекламі ЗВО. Формами роботи цієї підсистеми є функціонування сайтів Університету, факультетів/інституту, кафедр; підтримка сторінки Університету у соціальних мережах; створення віртуального консультативного центру для абітурієнтів; розбудова сайту випускників; налагодження випусків відеоновин Університету та віртуальних екскурсій тощо.

3.6. Усі підсистеми інтегровані між собою й працюють у єдиному комплексі.

4. Відповідальні за функціонування й наповнення ЕОСВУ та його користувачі

4.1. Організаційне управління та координацію роботи ЕОСВУ забезпечують перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи, науково-методична комісія з організації освітнього процесу за дистанційною формою навчання, відповідальні за впровадження дистанційної форми навчання на факультетах/інститутах і кафедрах, директор бібліотеки Університету.

4.2. Накопичення та забезпечення доступу до електронних баз даних у системі ЕОСВУ здійснює інформаційний відділ наукової бібліотеки Університету за підтримки наукового відділу та кафедр.

4.3. Навчально-методичне забезпечення ЕОСВУ. Розробники методик та технологій – фахівці навчально-наукового інституту природничо-математичних,

медико-біологічних наук та інформаційних технологій, факультету педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв. Наповнення електронного освітнього середовища навчально-методичним забезпеченням здійснюють науково-педагогічні працівники кафедр Університету за сприяння методичних комісій факультетів/інституту. Відповідальними за своєчасність наповнення електронного освітнього середовища навчально-методичним забезпеченням та його актуальність є декани факультетів та директор інституту спільно із завідувачами кафедр.

4.4. *Програмно-технічне забезпечення ЕОСВУ* здійснює інформаційно-обчислювальний центр.

4.5. *Користувачі* – науково-педагогічні працівники, науковці, співробітники, студенти та слухачі.

5. Етапи впровадження

1. Етап – організаційно-формульальний

- формування інфраструктури та створення умов для розбудови електронного освітнього середовища Університету;
- створення на базі науково-методичної комісії з організації освітнього процесу за дистанційною формою навчання організаційної структури координування й управління процесом розгортання електронного освітнього середовища в Університеті;
- організація системотехнічного забезпечення електронного освітнього середовища Університету;
- підготовка та затвердження внутрішніх нормативних документів, що регламентують діяльність Університету щодо створення та розвитку електронного освітнього середовища;
- стимулювання розвитку інституційного репозиторію;
- розширення доступу до міжнародних інформаційних баз даних;
- створення й розвиток електронної системи обліку успішності студентів Університету;

- розробка пілотних проєктів впровадження дистанційної освіти;
- створення первинного фонду дистанційних курсів і забезпечення їх експериментального впровадження;
- підготовка кадрів для впровадження дистанційної освіти;
- застосування елементів дистанційної освіти в очній та заочній формах навчання;
- проведення віртуальних наукових конференцій;
- налагодження випусків відеоновин Університету та віртуальних екскурсій;
- розширення та урізноманітнення інформації про Університет у соціальних мережах;
- розробка регламентних документів та пілотне впровадження електронного документообігу;
- активізація роботи web-сторінок кафедр;
- створення віртуального консультативного центру для абітурієнтів;
- розбудова сайту випускників;
- забезпечення інформаційної безпеки усієї системи ЕОСВУ.

2. Етап – аналітично-корегувальний

- аналіз результатів апробації пілотних проєктів та коригування процесу розбудови університетської системи дистанційної освіти;
- створення системи оцінювання якості електронних навчально-методичних комплексів дисциплін (дистанційних курсів);
- розробка системи моніторингу дистанційного навчання;
- модернізація інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури Університету;
- завершення оформлення персональних сторінок викладачів Університету на платформі Google Scholar (Coogle Академія);
- розширення та удосконалення електронного каталогу наукової бібліотеки Університету;

- розвиток і застосування в навчальному процесі технологій мобільного зв'язку (м-навчання);
- створення електронної газети для абітурієнтів;
- удосконалення наявних електронних освітніх ресурсів і наповнення бази даних новими;
- створення наукових електронних журналів і віртуальних лабораторій та класів;
- остаточне формування системи інформаційної, методичної, технологічної та організаційної підтримки дистанційного навчання.

3. Етап – завершальний

- забезпечення системної інтеграції всіх підсистем ЕОСВУ;
- повномасштабне розгортання і впровадження дистанційної освіти як форми навчання, рівноцінної з очною, заочною та екстернатом;
- розширення переліку спеціальностей для дистанційного навчання;
- налагодження співпраці з вищими навчальними закладами як України так і закордонними у сфері формування та функціонування єдиного освітнього середовища та дистанційного навчання, обмін досвідом.

6. Очікувані результати розбудови ЕОСВУ:

- Підвищення якості, доступності та ефективності надання освітніх послуг шляхом об'єднання інформаційних, технологічних, довідкових, освітніх ресурсів і сервісів Університету, що задіяні в навчальному процесі в єдиний інформаційний простір.
- Досягнення високого рівня інформаційної компетентності науково-педагогічних працівників Університету.
- Модернізація та оновлення матеріально-технічної бази для впровадження інформаційних технологій у діяльності Університету.
- Інтеграція та впорядкування в межах однієї системи всіх освітніх ресурсів кафедр Університету.

- Модернізація університетського менеджменту, запровадження сучасних інформаційних технологій документообігу.
- Створення умов для ефективної академічної мобільності всіх суб'єктів електронного навчання - викладачів та студентів.
- Розширення кола споживачів освітніх послуг, у тому числі у важкодоступних, малонаселених регіонах, у районах, що віддалені від наукових і культурних центрів.
- Індивідуалізація процесу навчання згідно з потребами, особливостями й можливостями кожного студента/слухача.
- Розширення можливості громадян в одержання безперервної освіти впродовж усього життя.
- Допомога засобами технологій дистанційного навчання у створенні для громадян додаткових робочих місць за рахунок підвищення їхньої професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації; сприяння підвищенню рівня адаптації особи до зміни вимог на ринку праці.
- Забезпечення максимальної рентабельності надання освітніх послуг шляхом інтенсифікації освітнього процесу, скорочення непродуктивного навчального часу та економії матеріальних ресурсів (опалення, електроенергія і т.п.) тощо.
- Спрощення у вирішенні окремих соціальних проблем міста/регіону, зокрема, щодо забезпечення соціальної та психологічної підтримки засобами дистанційного навчання окремих груп населення (громадяни з особливими потребами, ветерани війни, військовослужбовці, безробітні, особи, що знаходяться в місцях позбавлення волі тощо).
- Підвищення конкурентоспроможності Університету на ринку освітніх послуг.

Зі змінами
схвалено Вченою радою університету
27 вересня 2023 р., протокол №2